

BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Nedjelja, 24. rujna 2023.

**57. Svjetski dan
sredstava društvenih komunikacija**

***Govoriti srcem.
'Istinujući u ljubavi'***
(Ef 4, 15)

U skladu s odlukom Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine iz 2003. godine, Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija održava se u našim biskupijama svake godine u posljednju nedjelju mjeseca rujna. Tako će taj dan, koji se ove 2023. godine održava 57. put, u skladu s tom odlukom, u našim župama biti obilježen 24. rujna.

Izdaje:

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine

Uređuje:

Vijeće za sredstva društvenog priopćivanja BK BiH

Tehnička priprema:

Katolička tiskovna agencija - www.ktabkbih.net

Tisak:

Bombay print

57. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija

Sarajevo 2023.

Predgovor

Već 57 godina zaredom rimski biskupi se, u povodu Svjetskoga dana društvenih komunikacija, posebnom porukom obraćaju cijeloj Katoličkoj Crkvi, kao i svakom njezinu članu ponaosob, ali i cijelomu svijetu, posebice vlasnicima, urednicima i svim djelatnicima u tom važnom području života suvremenoga svijeta. Naravno, obraćaju također jednako i korisnicima njihovih poruka, ideja i informacija. I svake godine ta je poruka posvećena nekoj novoj temi, koja u prethodnom razdoblju nije bila sadržaj papinskih poruka. Tako je i ove godine učinio papa Franjo.

U skladu s odlukom Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine iz 2003. godine, Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija održava se u našim biskupijama svake godine u posljednju nedjelju mjeseca rujna. Tako će taj dan, koji se ove 2023. godine održava 57. put, u skladu s tom odlukom, u našim župama biti obilježen 24. rujna.

Kroz prošlih deset godina ustalio se običaj, da predsjednik Vijeća za sredstva društvenih komunikacija BK BiH, u dogovoru s nadležnim biskupom i župnikom, na taj dan predvodi slavlje Svete Mise u jednoj od naših župnih zajednica. Svake godine u drugoj biskupiji i drugoj župi. Započelo je Svetom Misom u Mostaru 2014. godine, te nastavljeno u Sarajevu, Banjoj Luci, Tomislavgradu, Žepču, Drvaru, Potocima kod Mostara, Tolisi i Bihaću. I nastavljajući tu lijepu tradiciju, ove godine će to, ako Bog da, biti u Trebinju, gdje ćemo zajedničku molitvu uputiti Gospodinu Bogu za izgradnju zdravoga zajedništva među ljudima.

U povodu 57. svjetskog dana sredstava društvenih komunikacija papa Franjo se ove godine obratio cijeloj

svjetskoj javnosti porukom koju je naslovio: „Govoriti srcem. 'Istinujući u ljubavi' (Ef 4, 15)“.

Odabir teme govora srcem Papa je objasnio ovim riječima. „Nakon što sam prethodnih godina razmišljao o glagolima *ići i vidjeti te slušati* kao uvjetima za dobru komunikaciju, u ovoj poruci (...) zadržat ću se na izrazu *govoriti srcem*. Srce je to koje nas je potaknulo ići, gledati i slušati, i srce je to koje nas potiče na otvorenu i prijateljsku komunikaciju. Nakon što smo vježbali slušanje, koje zahtijeva čekanje i strpljenje, kao i odricanje od toga da iznosimo svoje mišljenje koje je plod predrasuda našega gledišta, možemo ući u dinamiku dijaloga i dijeljenja koja je upravo dinamika *srdačne komunikacije*. Kada drugoga slušamo čista srca, moći ćemo i govoriti *sljedeći istinu u ljubavi* (usp. Ef 4,15).“

Budući da su novinari najvažniji čimbenik u tom važnom području suvremenoga načina života i kulture, neka bude ponovljeno također ove godine, da se izborom datuma objavljivanja papine poruke nastavlja praksa, da ona bude objavljena 24. siječnja, na blagdan svetoga Franje Saleškoga, ženevskoga biskupa (umro 1622.) i crkvenoga naučitelja (1877.), koji je zaštitnik novinara već 100 godina (od 1923.).

U skladu s osnovnom Papinom nakanom, po zagovoru svetoga Franje Saleškoga, preporučujemo u Božji blagoslov živote i plemenita nastojanja svih djelatnika u sredstvima društvenih komunikacija da, promičući dostojanstvo i prava ljudske osobe, istinu i opće dobro, dadnu svoj doprinos za izgradnju i učvršćenje stvarnoga zajedništva i sloge među ljudima.

Sarajevo, 21. kolovoza 2023.

*Nadbiskup Tomo Vukšić,
predsjednik Vijeća BK BiH za sredstva društvenih komunikacija*

Poruka pape Franje za 57. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije

"Govoriti srcem. 'Istinujući u ljubavi' (Ef 4, 15)"

Draga braćo i sestre!

Nakon što sam prethodnih godina razmišljao o glagolima ići i vidjeti i slušati kao uvjetima za dobru komunikaciju, u ovoj poruci za 57. svjetski dan sredstava društvenih komunikacija zadržat ću se na izrazu govoriti srcem. Srce je to koje nas je potaknulo ići, gledati i slušati, i srce je to koje nas potiče na otvorenu i prijateljsku komunikaciju. Nakon što smo vježbali slušanje, koje zahtijeva čekanje i strpljenje, kao i odricanje od toga da iznosimo svoje mišljenje koje je plod predrasuda našega gledišta, možemo ući u dinamiku dijaloga i dijeljenja koja je upravo dinamika srdačne komunikacije. Kada drugoga slušamo čista srca, moći ćemo i govoriti slijedeći istinu u ljubavi (usp. Ef 4,15). Ne trebamo se bojati razglašavati istinu, makar ona katkad bila i neugodna. Evo čega nam se valja bojati: činiti to bez ljubavi, bez srca. Jer »kršćaninov program – kao što je napisao Benedikt XVI. – jest "srce koje vidi"«. [1] Srce koje svojim otkucajima objavljuje istinu o našem biću i zato ga treba slušati. To znači da onaj koji sluša mora biti na istoj valnoj dužini tako da može osjetiti čak otkucaje srca druge osobe u svojem srcu. Tada se može dogoditi čudo susreta koje nam pomaže da gledamo jedni druge sa suosjećanjem, prihvaćajući s poštivanjem međusobne slabosti, umjesto da sudimo po glasinama i sijemo neslogu i podjele.

Isus nas upozorava da se svako stablo poznaje po plodovima (usp. Lk 6,44): »Dobar čovjek iz dobra blaga srca svojega iznosi dobro, a zao iz zla iznosi zlo. Ta iz

obilja srca usta mu govore« (r. 45). Zato, da bismo mogli komunicirati istinujući u ljubavi, trebamo očistiti vlastito srce. Samo slušajući i govoreći čistim srcem možemo vidjeti dalje od vanjštine i nadvladati nerazgovijetnu buku koja, također na informacijskom polju, ne pomaže, u složenosti svijeta u kojemu živimo, razlučiti što je što. Poziv da govorimo srcem predstavlja radikalna izazov na koji smo pozvani odgovoriti u ovom našem vremenu, tako sklonom ravnodušnosti i gnušanju, katkad i na temelju dezinformacije koja krivotvori i instrumentalizira istinu.

Komunicirati srdačno

Komunicirati srdačno znači da onaj tko nas čita ili sluša može razumjeti naše dioništvo u radostima i strahovima, nadama i patnjama žena i muškaraca našega vremena. Tko tako govori, voli drugoga jer mu je stalo do njega ili nje i štiti i ne narušava njegovu ili njezinu slobodu. Taj način možemo vidjeti kod tajanstvenoga putnika koji razgovara s učenicima na putu u Emaus nakon tragedije koja se dogodila na Golgoti. Uskrsli Isus govori im srcem, s poštivanjem ih prati na njihovu putu boli, ne nameće se nego se nudi, s ljubavlju im otvara oči srca da shvate dublji smisao onoga što se dogodilo. Oni će, naime, moći kasnije radosno uskliknuti da im je srce gorjelo dok im je putem govorio i tumačio Sveto pismo (usp. Lk 24,32).

U povijesnom razdoblju označenom polarizacijama i suprotstavljanjima – na koje nažalost nije imuna ni crkvena zajednica – predano zalaganje za komunikaciju otvorena srca i raširenih ruku tiče se ne samo onih koji rade na polju informacija, već je odgovornost svih. Svi smo pozvani tražiti i govoriti istinu i činiti to s ljubavlju. Pogotovo se nas kršćane neprestance opominje da svoj jezik susprežemo od zla (usp. Ps 34,14), jer, kao što uči Sveto pismo, njime možemo blagoslivljati Gospodina i proklinjati ljude stvorene na Božju sliku (usp. Jak 3,9). Iz naših usta ne bi

smjela izlaziti nikakva zla riječ »nego samo dobra, da prema potrebi saziđuje i milost iskaže slušateljima« (Ef 4,29).

Katkad ljubazna riječ prodire i do najokorjelijega srca. O tome nalazimo trag također u literaturi. Mislim na onaj nezaboravan tekst iz 21. poglavlja Zaručnika u kojem Lucija zbori srcem Bezimenom dok konačno ovaj, razoružan i mučen blagotvornom unutaršnjom krizom, ne podlegne nježnoj snazi ljubavi. Doživljavamo to iskustvo u društvenom suživotu gdje ljubaznost nije samo stvar bontona, nego pravi i istinski protulijek okrutnosti, koja nažalost može zatrovati srce i razoriti odnose. Treba nam to na medijskom polju, kako komunikacija ne bi raspirivala mržnju koja ozlojeđuje srce, rađa srditost i vodi do sukoba, nego pomogla osobama da u miru razmisle i, kritičkim duhom i uvijek u duhu poštivanja, otkrivaju zagonetnu stvarnost u kojoj žive.

Komunikacija od srca srcu: »Dovoljno je dobro voljeti da bi se dobro govorilo«

Jedan od svijetlih primjera toga govora srcem koji dandanas očarava jest sveti Franjo Saleški, crkveni naučitelj, kojem sam nedavno posvetio apostolsko pismo Totum amoris est, na 400. obljetnicu njegove smrti. Uz tu važnu obljetnicu, drago mi je u toj prigodi spomenuti još jednu koja je isto u ovoj 2023. godini. Riječ je o stotoj obljetnici otkako ga je Pio XI., enciklikom Rerum omnium perturbationem, proglasio zaštitnikom katoličkih novinara. Brilljantan um, plodan pisac, čovjek velike teološke dubine, Franjo Saleški bio je ženevski biskup u početku 17. stoljeća, u teškim godinama označenima burnim raspravama s kalvinistima. Njegov blag stav, njegova čovjekoljubivost, spremnost strpljivo razgovarati sa svima, a na poseban način s onima koji su mu se suprotstavljali, učinili su ga izvanrednim svjedokom Božje milosrdne

ljubavi. Za njega je vrijedila ona da »umilna riječ umnožava prijatelje, i jezik uljudan izaziva prijazne odgovore« (Sir 6,5). Uostalom, jedna od njegovih najpoznatijih izjava »srce govori srcu«, nadahnjivala je naraštaje vjernikâ, među kojima svetoga Johna Henrya Newmana koji ju je uzeo za svoje geslo *Cor ad cor loquitur*. »Dovoljno je dobro voljeti da bi se dobro govorilo«, bilo je jedno od uvjerenja svetoga Franje Saleškoga. Ono pokazuje da se, prema njegovu mišljenju, komunikaciju ne smije svesti na umijeće, na – rekli bismo danas – marketinšku strategiju, nego je ona ogledalo duše, vidljiva površina oku nevidljive jezgre ljubavi. Prema svetom Franji Saleškom upravo se »u srcu i po srcu odvija onaj suptilan i intenzivan proces sjedinjenja zahvaljujući kojem čovjek prepoznaje Boga« [2]. »Ljubeći dobro« sveti je Franjo uspio komunicirati s gluhoonijemim Martinom i postati mu prijatelj. Zato ga se spominjemo također kao zaštitnika osoba s komunikacijskim teškoćama.

Polazeći upravo od toga kriterija ljubavi, sveti nas ženevski biskup, svojim spisima i svjedočanstvom života, podsjeća da »smo ono što komuniciramo«. To je lekcija oprečna trendovima današnjega vremena kada se, kao što pogotovo doživljavamo u društvenim medijima, komunikaciju često instrumentalizira kako bi nas svijet vidio onakvima kakvi bismo mi željeli biti, a ne onakvima kakvi zaista jesmo. Sveti je Franjo Saleški razdijelio brojne primjerke svojih spisa ženevskoj zajednici. Ta mu je »novinarska« intuicija donijela slavu koja se brzo pronijela izvan granica njegove biskupije i traje sve do naših dana. Njegovi su spisi, kao što je primijetio sveti Pavao VI., »iznimno ugodno, poučno i pobudno« [3] štivo. Pogledamo li danas panoramu komunikacije, nisu li upravo to značajke koje treba imati pojedini članak, reportaža, radijski ili televizijski prilog, odnosno objava na društvenoj mreži? Neka ovaj svetac nježnosti bude nadahnuće onima koji rade na području

komunikacije, da hrabro i slobodno traže i govore istinu, odolijevajući napasti korištenja napadnih i agresivnih izraza.

Govoriti srcem u sinodskom procesu

Kao što sam već imao priliku istaknuti, »i u Crkvi postoji velika potreba za slušanjem i za time da slušamo jedni druge. To je najdragocjeniji i najplodonosniji dar koji možemo dati jedni drugima« [4]. Iz slušanja bez predrasudâ, iz pažljiva i raspoloživa slušanja, rađa se govor u skladu s Božjim načinom, potican blizinom, suosjećanjem i nježnošću. U Crkvi postoji prijeka potreba za komunikacijom koja će zapaliti srca, koja će biti melem za rane i služiti kao svjetiljka na putu braći i sestrama. Sanjam o crkvenoj komunikaciji koja se zna prepustiti vodstvu Duha Svetoga, koja će biti ljubazna i u isti mah proročka, kadra iznaći nove oblike i načine za čudesan navještaj koji je pozvana donijeti u treće tisućljeće; o komunikaciji u kojoj će se u središte staviti odnos s Bogom i bližnjima, osobito s onima koji su u najvećoj potrebi, i koja će znati zapaliti plamen vjere, radije negoli čuvati pepeo autoreferencijalnog identiteta; o komunikaciji utemeljenoj na poniznosti u slušanju i pareziji u govoru, koja nikad neće dijeliti istinu od ljubavi.

Razoružati srca promičući jezik mira

»Mek jezik i kosti lomi«, kaže se u knjizi Mudrih izreka (25,15). Danas je kao nikada prije potrebno govoriti srcem kako bi se promicalo kulturu mira tamo gdje je rat i kako bi se utiralo putove koji omogućuju dijalog i pomirenje tamo gdje bjesne mržnja i neprijateljstvo. U dramatičnim okolnostima globalnog sukoba kroz koje prolazimo, žurno je potrebno afirmirati komunikaciju u kojoj neće biti nikakva neprijateljstva. Prijeko je potrebno da »otvoreni i smjerni dijalog« prevlada nad »navikom brzog

opovrgavanja protivnika, dodjeljujući istom ponižavajuće epitete« [5]. Trebamo komunikatore spremne na dijalog, predane poticanju cjelovita razoružanja i radu na smirivanju ratne psihoze koja se gnijezdi u našim srcima, kao što je proročki pozvao sveti Ivan XXIII. u enciklici *Pacem in terris*: »Čvrstina pravog mira među narodima nije u jednakoj oružanoj snazi, već jedino u uzajamnu povjerenju« (br. 113). Povjerenje treba komunikatore koji nisu ukopani u rovove, nego su hrabri i kreativni, spremni preuzeti rizik kako bi pronašli zajednički jezik zahvaljujući kojemu je moguće ostvariti susret. Kao i prije 60 godina, i sada živimo u mračnome trenutku kada čovječanstvo strahuje od eskalacije rata, koji mora što prije prestati, također na razini komunikacije. Možemo se samo užasnuti kada čujemo kako se lako izgovaraju riječi koje pozivaju na uništenje narodâ i teritorijâ. I te se riječi, nažalost, često pretvaraju u ratne čine okrutnoga nasilja. Eto zašto treba odbaciti svaku retoriku koja potiče na rat, kao i svaku vrstu propagande koja manipulira istinom i izvrće je u ideološke svrhe. Potrebno je, umjesto toga, promicati, i to na svim razinama, komunikaciju koja će pomoći stvaranju uvjeta za rješavanje sporova među narodima.

Kao kršćani, znamo da je obraćenje srca presudno za sudbinu mira, zato što virus rata dolazi iz ljudskoga srca. [6] Iz srca izlaze prave riječi kadre raspršiti sjene zatvorena i podijeljena svijeta i izgrađivati bolju civilizaciju od one koju smo naslijedili. To je napor koji se očekuje od svakoga od nas, ali posebno poziva one koji rade u komunikacijama da imaju osjećaj odgovornosti, kako bi svoje zanimanje obavljali kao poslanje.

Gospodin Isus, čista Riječ koja teče iz Očeva srca, neka nam pomogne da naša komunikacija bude slobodna, čista i srdačna.

Gospodin Isus, Riječ tijelom postala, neka nam pomogne osluškvati otkucaje srcâ, kako bismo otkrili da smo braća i sestre i oslobodili se neprijateljstva koje nas dijeli.

Gospodin Isus, Riječ istine i ljubavi, neka nam pomogne govoriti istinu u ljubavi, da bismo osjetili da smo čuvari jedni drugih.

*Rim, Sveti Ivan Lateranski, 24. siječnja 2023. godine,
spomendan svetoga Franje Saleškoga.*

FRANJO

[1] Enc. Deus caritas est, 31.

[2] Apost. pismo Totum amoris est (28. prosinca 2022.)

[3] Apostolsko pismo povodom 400. obljetnice rođenja svetog Franje Saleškog, crkvenog naučitelja Sabaudiae gemma (29. siječnja 1967.).

[4] Poruka za 56. svjetski dan sredstava društvene komunikacije (24. siječnja 2022.).

[5] Enc. Fratelli tutti (3. listopada 2020.), 201.

[6] Usp. Poruka za 56. svjetski dan mira, 1. siječnja 2023.

Homilija

Kao biće zajednice čovjek nužno treba druge za svoj život. Oni su daleko bitniji nego što to uviđamo ili sebi često želimo priznati: prve korake u svome životu, od našeg dolaska u ovaj svijet i preživljavanja u njemu do prvih informacija o svijetu, činimo zahvaljujući upravo postojanju drugih - njihovoj pomoći i dobroj volji. O čovjeku zapravo ne možemo ni misliti izvan ovoga konteksta odnosa s drugima koji ga upućuje i na suradnju s njima kroz različite načine komunikacije - kako simboličke tako i fizičke, materijalne. Čovjek je biće relacije i komunikacije, a društvo je u biti drugo ime za različite oblike povezanih ljudskih odnosa. Prema mnogim teoretičarima, upravo je ova sposobnost široke komunikacijske povezanosti ono što ljudskoj vrsti daje bitnu prednost pred drugim stvorenjima u ovom svijetu.

Čovjek: javno biće

Svijet čovjeka pojedinca nikad ne postoji u izolaciji, nekoj nedostupnoj privatnoj sferi, nego je uvijek dio jednoga šireg konteksta kojeg dijeli s drugima, koji u njemu sudjeluju i oblikuju ga, i obično se naziva područjem „javnog“. To zajedničko područje javnog vrlo je važno, oblikuje život pojedinca putem povijesti i tradicije te je oznaka onog što nazivamo ljudska kultura i civilizacija.

Da bi nešto bilo javno potrebna su i sredstva putem kojih se nešto može učiniti javnim, a to znači učiniti zajedničkim - podijeliti sa što većim brojem ljudi. I ovdje se u biti susrećemo s temeljnim značenjem i funkcijom onoga što danas nazivamo sredstvima društvenih komunikacija, javnim medijima: riječ je o sredstvima putem kojih informaciju, u njezinim različitim oblicima i sadržajima,

činimo dostupnom širokom krugu ljudi. Jezik i pismo se svakako mogu ubrojiti među prve čovjekove medije.

Kvaliteta i važnost tih posrednika komunikacije i dijeljenja informacija između ljudi računa se po tome na koji način mogu nadvladati prostor i vrijeme koji po sebi otežavaju ljudsku komunikaciju. Dok se u nekim ranijim vremenima važnost tih medija ogledala u njihovoj trajnosti, tj. sposobnosti da se odupru zubu vremena i materijalnim nepogodama, u suvremenom se tehnološkom dobu naglasak više stavlja na brzinu i učinkovitost, tj. u što kraćem vremenu treba „osvojiti“ što više prostora. Na taj način medije ne označava samo njihov cilj, tj. prijenos informacija, nego i sredstvo putem kojih se neka informacija prenosi. Naravno, što je sredstvo učinkovitije time se prvi cilj pružanja informacije bolje ostvaruje.

Jedan od ključnih elemenata koji oblikuje naše suvremeno doba zacijelo je uspon i razvoj tehnologije, informacijske posebno, koji ima različite dimenzije i našu civilizaciju bitno određuje kao tehničku civilizaciju. Ova paradigma ostavlja vidljivi trag u oblikovanju čovjekove javne sfere, tj. društveno-političke stvarnosti. Moć medija u suvremenom društvu dosegla je tolike razmjere da oni više nisu samo sredstvo priopćavanja nego su počeli definirati oblike, način i ritam života: stoga ne čudi da se mediji nazivaju četvrtom vlašću - uz zakonodavnu, sudsku i izvršnu vlast.

Etika komunikacije

Stoga, imajući u vidu ovu moć, stručni promatrači ističu da će, ako je 20. stoljeće bilo okarakterizirano stoljećem razvoja medija, onda 21. stoljeće biti obilježeno bitkom za etiku njihove primjene. Velik dio tereta te bitke nosi i nosit će Katolička crkva koja se od Drugoga vatikanskog sabora (1962.-1965.) naovamo više puta očitovala o naravi i svrsi

medija u kontekstu promicanja općega dobra, propitujući sve više društvenu važnost, narav i svrhu sredstava društvenog priopćavanja.

Iz perspektive ovih nastojanja oko etičke primjene sredstava društvenih komunikacija može se promatrati i poruku pape Franje za 57. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija s vrlo znakovitim naslovom: Govoriti srcem „Istinujući u ljubavi“ (Ef 4,15). Kao što se vidi iz naslova, poruka stavlja naglasak na „dinamiku srdačne komunikacije“ stavlajući čisto ljudsko srce u središte uspješne i autentične međuljudske komunikacije. U poruci se ističe: „Zato, da bismo mogli komunicirati istinujući u ljubavi, trebamo očistiti vlastito srce. Samo slušajući i govoreći čistim srcem možemo vidjeti dalje od vanjštine i nadvladati nerazgovijetnu buku koja, također na informacijskom polju, ne pomaže, u složenosti svijeta u kojemu živimo, razlučiti što je što. Poziv da govorimo srcem predstavlja radikalna izazov na koji smo pozvani odgovoriti u ovom našem vremenu, tako sklonom ravnodušnosti i gnušanju, katkad i na temelju dezinformacije koja krivotvori i instrumentalizira istinu.“

Kao svijetli primjer ovakve „srdačne komunikacije“ navodi se sv. Franjo Saleški kojega je Pio XI. prije stotinu godina proglasio zaštitnikom katoličkih novinara enciklikom *Rerum omnium perturbationem*. Jedna od njegovih najpoznatijih izjava da „srce govori srcu“ (*cor ad cor loquitur*) nadahnjivala je naraštaje vjernika i pokazuje da se „komunikaciju ne smije svesti na umijeće, na – rekli bismo danas – marketinšku strategiju, nego je ona ogledalo duše, vidljiva površina oku nevidljive jezgre ljubavi.“

Ovaj poziv na „zalaganje za komunikaciju otvorena srca i raširenih ruku“ posebno je važan danas, u povijesnom trenutku označenom „polarizacijama i suprotstavljanjima“, i upućen je svima - a ne samo onima koji profesionalno

oblikuju naš svakodnevni medijski prostor. Na taj se način može učinkoviti graditi i promicati kulturu mira kroz dijalog i pomirenje koji započinju „odozdo“, tj. od svakog od nas pojedinačno, a ne samo po uputama i poticajima „odozgo“ - od onih čija je funkcija i dužnost da predvode ljudsko društvo.

(Predložak homilije napisao je fra Vili Radman)

Molitva vjernika

Braćo i sestre, uputimo svoje molitve svemogućemu Bogu: Ocu, Sinu i Duhu Svetome, da nas, putnike prema kraljevstvu nebeskom, učini vjernim navjestiteljima evanđelja Isusa Krista kako bi u svome životu uvijek prepoznavali i izabirali Božju volju te hodili stazom koji nas vodi u dom Oca nebeskoga.

1. **Gospodine**, po zagovoru sv. Franje Saleškoga, zaštitnika novinara, vodi i prosvjetluj Crkvu svojim Duhom da vjerno naviješta tvoju ljubav širom svijeta stavljajući sredstva društvene komunikacije u službu širenja radosne vijesti svim ljudima, molimo te.

- *Gospodine, usliši nas!*

2. **Gospodine**, potakni sve članove Crkve, predvođene duhovnim pastirima – papom Franjom, biskupima i svećenicima, da riječima, djelima ljubavi i mudrom uporabom čudesnih sredstava društvene komunikacije pokazuju cijelom svijetu Tvoje milosno lice, molimo te.

- *Gospodine, usliši nas!*

3. **Gospodine**, po primjeru i zagovoru Djevice Marije, Majke Božje milosti, pomози nam da budemo poslušni Tvojоj riječi i mudro koristimo sredstva društvene komunikacije za rast u vjeri, nadi i ljubavi te sudjelujemo u Isusovu spasenju svih naroda, molimo te.

- *Gospodine, usliši nas!*

4. **Gospodine**, po zagovoru Djevice Marije, uzroka naše radosti, izlij svoj blagoslov na sve muževe i žene, napose na trudnice - nositeljice života i nade za ovaj svijet; blagoslovi stare, nemoćne, udovice i samce da ne klonu

pod teretom ostavljenosti i nemoći, posebno blagoslovi one koji ih tješe, pomažu i liječe, molimo te.

- *Gospodine, usliši nas!*

5. **Gospodine**, po zagovoru apostola, svetih otaca, crkvenih naučitelja i svih koji su prenosili i vjerno tumačili spasonosan polog vjere, daj Duha mudrosti onima koji pišu i nastupaju u katoličkim medijima da ih vodi vjera i ljubav, a svim medijskim djelatnicima pomози da izvješćuju javnost u duhu istine i pravde, molimo te.

- *Gospodine, usliši nas!*

6. **Gospodine**, po zagovoru Djevice Marije, Kraljice mira, sve medijske djelatnike ispuni svojim duhom da budu istinski primicatelji i graditelji mira u svijetu te da im vijesti, koliko god teške i bolne, budu istinite i prožete ljubavlju prema Bogu i čovjeku, molimo te.

7. **Gospodine**, budi milosrdan svim pokojnima i primi ih svoje vječno kraljevstvo. U svom božanskom milosrđu nagradi medijske djelatnike koji su doprinosili rastu tvoga kraljevstva na zemlji, a milosrdno oprosti onima koji su širili nestine i zablude. Sve nas vodi svojim putem prema nebeskoj slavi, molimo te.

- *Gospodine, usliši nas!*

Oče nebeski, po zagovoru svih svetih, milostivo poslušaj ove izgovorene molbenice i one koje koje nosimo u svojim srcima. Svojom svemoćnom Riječju usmjeri srca i pameti svih medijskih djelatnika da šire istinu u ljubavi kako bi svi ljudi pronašli pravi Put i Istinu te jednom došli u Život vječni. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

(Predložak molitve vjernika napisao je don Ante Luburić)

500 brojeva Naših ognjišta

Piše: dr. sc. fra Mario Knezović

Povodom 57. Svjetskoga dana sredstava društvenih komunikacija vrijedno se osvrnuti na konkretnost djelovanja Naših ognjišta koji su obilježili 500 broj. Kakvi su bili počeci toga vjerskoga glasila koje je prošlo svoje „scile i haribde“? Bila je to 1971. godina. Hrvati je najviše pamte po Hrvatskome proljeću – kriku za slobodu u okovima komunističke Jugoslavije. Taj vapaj i krik je nasilno ugušen, a kreatori su smijenjeni i mnogi od njih završili u zatvorima. U to doba, kad se pojavljuje prvi broj Naših ognjišta, u srpnju 1971., na svjetskoj i tada „domaćoj“ sceni, događaju se brojne prijelomnice u društvu.

Okolnosti obrisa slobode u vremenu komunističkoga jednoulmlja dodatno su ohrabрили fra Ferdu Vlašića, glavnoga urednika; fra Blagu Karačića, odgovornoga urednika, i fra Gabrijela Mioča, tajnika uredništva, da učine veliki – tada i nezamislivi korak pokretanja vjerskih „katoličkih“, a može se zaključiti i „hrvatskih“ novina. Tako u prvome broju iz srpnja 1971. stoji: „Nije samo želja da se za nas čuje, da se iz zabačenosti provincije čuje još jedan glas, da se sazna za ovaj kraj.“ U daljnjoj uvodnoj riječi jasno se iznose motivi kao što su: okupljanje raspršenih po svijetu, pomaganje odseljenima da se ne izgube, buđenje zanosa vjere, otvorenosti prema dugim vjerskim zajednicama. Tadašnji urednici, svjesni skliskoga područja u kojem žive, te znajući da im za petama hoda UDBA, svjesno pišu kako list neće biti „klerikalan“, nego će biti otvoren problemima koji pritišću našega čovjeka. Kako bi izbjegli početni linč na nacionalnoj osnovi, u prvome se broju teritorijalno spominju samo Duvnjaci,

Posušaci i Hercegovci. Naime, prvi broj Naših ognjišta je nosio podnaslov „List duvanjskih i posuških župskih zajednica“.

Već za Božić 1971. list prelazi granice Duvna (danas Tomislavgrada) i Posušja te postaje list župskih zajednica i Livna i Rame. Tada, što nije nevažno kao oblik podrške, pomoćni biskup iz Mostara i kasniji ordinarij Pavao Žanić piše: „Dobro nam došao, Isuse, u ovaj naš nemirni svijet, gdje se uvijek ratuje i ubija, gdje se više troši na oružje nego na hranu, gdje ima više nepravde i nasilja nego ljubavi i mira, gdje se grijehom i sramotom ponosi, a zbog kreposti stidi, gdje je bludnost prekrila čistoću a prijevara poštenje, gdje su mnogi poštteni zgaženi a zli uzvišeni...“ Ističem tu poruku jer izgleda svježa. Dojam je kao da je pisana u naše doba, u 500-stotom a ne u 4. broju, s istim problemima i izazovima društva.

List Naša ognjišta je, za prilike tadašnje Jugoslavije, plesao na rubu. Vješto se izbjegavao nacionalni radikalizam, isticala je vjerska dimenzija, priča o iseljenicima, radnicima, majkama koje čuvaju ognjište i dr. Kako bi se, u biti, moglo izdavati novinu i između redaka pisati „našu“ stvar – hrvatski orijentiranu. To je bio jasno čitateljima, uredništvu, Franjevačkoj provinciji iz Mostara, ali s vremenom je to bilo jasno i UDBI. Sloboda govora u vremenu komunističkoga jednonumlja se svodila pod „verbalni delikt“. Tako je u tom sustavu misaonoga mraka najviše ljudi završavalo u zatvorima ne zbog onoga što su činili, nego zbog onoga što su govorili ili pisali. Te 1981., na deseti rođendan Ognjišta, u zatvoru završavaju glavni urednik fra Ferdo Vlašić i tajnik fra Jozo Križić. U montiranome političkome procesu fra Ferdo je osuđen na osam godina, a fra Jozo na pet i pol godina zatvora. U tom namještenom procesu nisu prihvaćene niti dopuštene izjave svjedoka obrane. Unatoč tomu što su glavi urednik i tajnik

u zatvoru fratri ne odustaju. List i dalje izlazi potpisan njihovim imenima, a u stvarnosti su novinu priređivali fra Gabrijel Mioč kao odgovorni urednik i dr. fra Marinko Leko kao glavni urednik. UDBA nije na prvu uspjela u nakani – zatvoriti ljude i list će biti ugašen. Njihova taktika „udariti pastira i stado će se razbjeći“ nije uspjela. U tom razdoblju svjedočimo o ljudima koji su bili doušnici UDBe, ali i o onima koji su bili prijatelji istine. Tako splitski odvjetnik Ivan Mužić, nakon potpune zabrane Naših ognjišta, predlaže pokretanje novoga lista. Tako je i bilo pa u svibnju 1982. list nosi ime Sveta baština. Tim imenom se pronosila istina do prvoga broja 1991. kad sviće „sloboda“ i vraća se ime Naša ognjišta.

Budući da me pripala čast i odgovornost napisati tematski tekst o 500 brojeva Naših ognjišta, ističem neke osnovne odlike i plodove te ugledne tiskovine.

1. IDENTITET: Naša ognjišta već od početka postaju znak prepoznavanja hrvatskoga i katoličkoga identiteta. Čitatelj Naših ognjišta je po tim novinama dobio svojevrsnu neformalnu iskaznicu – Domovnicu. U čijim kućama su bila Naša ognjišta znalo se tko si, što si, kome pripadaš i koji su ti ideali. Malo je tiskovina koji se time mogu pohvaliti. Tako su Naša ognjišta rasla na ognjištima brojnih obitelji koji su iz njih iščitavali istinu, primali pouku, otkrivali smjer kretanja.

2. CRKVENOST: Katolička crkva ima svoje zadaće i poslanje u svijetu. Isus, koji je u svijet došao po Riječi, svojim sljedbenicima – apostolima izriče zapovijed navješćaja, što je, zapravo, poslanje medijskoga karaktera. Taj poziv glasio je da idu po svem svijetu i navješćaju Evanđelje – Radosnu vijest (usp. Mk 16, 15). Drugi vatikanski sabor u Dekretu o sredstvima društvenoga priopćavanja „Inter mirifica“ piše: „Neka se potiče i promiče katolički tisak izdajući ga s tom namjerom da

oblikuje, učvršćuje i promiče javno mnijenje suglasno naravnom pravu i katoličkim načelima. Neka se šire i ispravno tumače događaji koji se tiču crkvenoga života. Neka se vjernike potiče na čitanje i širenje katoličkoga tiska da se stekne kršćanski sud o svim događajima.“ To su upravo činila i čine Naša ognjišta.

3. HRABROST: Poznata je krilatica kako poslije bitke ima puno „generala“. S Našim ognjištima nije bilo tako. Oni „generali“ koji su bili na čelu te tiskovine su za nju trpjeli i ginuli. Brod se nije napuštao kad je tonuo. Ognjišta su bila „hrabra“ novina koja nije prigibala koljeno pred ideologijom jednoumlja niti je slijepo slijedila kompromise – pa ni onda kada bi ta blaža retorika dolazila iz crkvenih krugova. Kao da je stalno nad glavom urednicima, piscima i odgovornima za Naša ognjišta bilo u misli ono što je govor nadbiskupa zagrebačkog kardinala bl. Alojzija Stepinca na glavnoj raspravi montiranog sudskog postupka u Zagrebu 3. listopada 1946.: „Bio bih ništarija kad ne bih osjetio bilo hrvatskoga naroda“.

4. JEZIKOSLOVNA KATEDRA: Lektori Naših ognjišta su promovirali hrvatski jezik – dapače, stvarali su ga, oblikovali, njegovali. Čitati Naša ognjišta je značilo i znači pohađanje jezikoslovne katedre. U dobu kad se umjetno kreirao i nametao „koktel“ od jezika (srpsko-hrvatski) tekstovi Naših ognjišta su bili svojevrsna pobuna protiv tog nasilja. Jer, budimo jasni, gubitak jezika znači gubitak naroda i nacionalnoga identiteta. Naš svijet ima uvijek doseg jezika: „Granice mog jezika čine granice mog svijeta. Sve što znam je ono o čemu imam riječi“. (Ludwig Wittgenstein).

5. KUĆNA LITERATURA: Naša ognjišta, što je iz današnje perspektive gotovo nezamislivo, čitala su se naglas svim ukućanima. Mnogi nisu bili školski pismeni – osobito stariji. Onda su se Naša ognjišta – poput

biblijskoga svitka – otvarala i čitala kako bi svi čuli. Divni su to bili prizori. Uz vatru sjede djed i baka, u kolijevci se ljuljaju djeca, obitelj na okupu i tu odzvanja sadržaja Naših ognjišta. Ono što se čulo to se i vjerovalo.

ZAKLJUČAK: Zaključno bi mogli reći da su Naša ognjišta bila i vjerujem ostaju platforma gdje se mogu prepoznati svi bez obzira na stalež ili moć. U Našim ognjištima bilo je prostora za one malene, neznatne a tako velike ljude. Naša ognjišta nisu trčala za populizmom. Svoje čitatelje nisu gledali kao svoje potrošače.

40 godina revije Svjetlo riječi

Piše: dr. sc. fra Vili Radman

Franjevački mjesečnik Svjetlo riječi, list za vjeru, društvo i kulturu koji ove godine obilježava 40 godina neprekinutog izlaženja, u domaćoj je javnosti zacijelo najraširenija i najpoznatija periodična publikacija Bosne Srebrene - njezino ogledalo i znak njezinog prepoznavanja. Pokrenut je u mjesecu travnju 1983. godine od članova dviju franjevačkih provincija koji su tako nastavili bogatu tradiciju franjevačkog izdavaštva u Bosni i Hercegovini. Izdavači lista sve do 1992. godine bili su provincijalati bosanske i hercegovačke provincije. Od 1992. godine vlasnik lista je samo Franjevačka provincija Bosna Srebrena.

Svjetlo riječi je od početka izlaženja mjesečnik. U siječnju 2000. promijenio je svoj tradicionalni novinski izgled u oblik magazina u boji – moderne revije jedine takve vrste u Bosni i Hercegovini ali i uopće na južnoslavenskom području. Već nakon prvih nekoliko brojeva list se koncepcijski i tematski pronašao te zadobio svoju prepoznatljivost koja se ogledala u franjevačkoj publicističkoj tradiciji s jedne, i u praćenju modernoga razvoja ove vrste medija s druge strane. Ozbiljno i odgovorno zauzimanje jasnih kritičkih stavova prema konkretnim životnim pitanjima, njegovanje pluralizma mišljenja i dijaloška otvorenost listu će donijeti prepoznatljivost i velik broj čitatelja i poštovatelja na široj medijskoj sceni na našim prostorima posebno kad je riječ o vjerskom tisku.

Koncept lista, njegovi ciljevi i tematika zadani su u „Izjavi“ pokretača objavljenoj na naslovnoj stranici prvog broja u travnju 1983. godine. U njoj se ističe da je prvi i najvažniji

cilj lista „izgradnja unutarnjeg zajedništva života u mjesnoj Vrhbosanskoj katoličkoj crkvi, ne kao sudac prošlosti ili sadašnjosti već kao sudionik te izgradnje”, ali „list će njegovati i sve one opravdane razlike koje postoje unutar katoličkog jedinstva, iskreni i otvoreni dijalog s drugima, kako s kršćanima i njihovim Crkvama i zajednicama, tako i s muslimanima i drugim vjernicima i ljudima drugačijih uvjerenja i svjetonazora”.

List će također nastojati „pridonositi općem zajedništvu i napretku društva, ali isto tako i njegovati i kulturu hrvatskog naroda i ostati vjeran toj povijesnoj povezanosti s narodom, priznajući prirodenu zakonitu razliku između Crkve i naroda, i poštujući njihove vlastitosti identiteta i slobode, prava i obaveze”. Konačno, „list želi biti vjeran svom katoličkom opredjeljenju u duhu franjevačke bosansko-hercegovačke tradicije, otvoren drugačijim stavovima u duhu sv. Franje”.

U ovoj sadržajno pregnantnoj programatskoj izjavi pokretača lista izneseni su svi oni povijesni specifikumi franjevac Bosne Srebrene, karakteristični za sva područja njihova djelovanja u Bosni, pa tako i za ono publicističko. Stoga i zadani program lista, makar je riječ o jednom vjerskom listu, nadilazi puke koordinate konfesionalnog i crkvenog te, naslanjajući se na dotadašnju franjevačku publicističku tradiciju, želi pratiti i sva društvena zbivanja, pridonositi općem dobru i njegovati otvoreni dijalog s drugima. Nastavljajući tako tradiciju višestoljetnih kulturno-prosvjetnih djelovanja franjevca u našoj zemlji, Svjetlo riječi je plod onih najboljih njihovih napora da neumorno sijući evanđeosku riječ, osvjetljavaju putove suvremenog čovjeka i društva u zajedničkom hodu kroz vrijeme prema vječnosti.

Kao mjesečnik za „vjeru, društvo i kulturu“ revija se svojim univerzalnim usmjerenjem definitivno pokušava

uklopiti u saborsku sliku uloge crkvenih medija u promicanju općeg dobra. Ta je uloga u povijesti već 40godišnjeg djelovanja bila još složenija zbog zahtjevne raznolikosti bosansko-hercegovačkog konteksta koji je osjetljiv na narušavanje dijalektike odnosa između općeg i posebnoga, s potencijalnim ekstremnim posljedicama poput onih u posljednjem ratu 90tih godina prošlog stoljeća. Svojim zauzimanjem za opće dobro revija je bila i jest jedan od onih važnih elemenata u bosansko-hercegovačkom društvu, pa i u široj regiji, koji može doprinijeti da šaroliki mozaik naše svakodnevne stvarnosti poprima konture lijepo i skladno uređenog kozmosa, odbijajući sve pokušaje njegova urušavanja i guranja u destruktivni kaos.

Danas je Svjetlo riječi dio Franjevačkog medijskog centra (FMC) Svjetlo riječi u Sarajevu. Njega uz mjesečnik Svjetlo riječi čine Izdavačka kuća Svjetlo riječi, koja uređuje i tiska i druge publikacije i knjige (dosad izdano više od 200 različitih publikacija), Franjevačka informativna agencija (FIA), koja prikuplja, sređuje i objavljuje vijesti vezane za Franjevačku provinciju Bosnu Srebrnu te radijska služba. FMC Svjetlo riječi svojim se čitateljima već od samih početaka predstavio i u elektronskoj formi. Vizualnim identitetom, sadržajem i idejama te web knjižarom koja nudi i digitalno izdanje revije web portal se razvio u prepoznatljiv medij, blizak čovjeku i suvremenim načinima komuniciranja. Ovo je prepoznalo i Hrvatsko društvo katoličkih novinara koje je u svibnju ove godine portalu „Svjetlo riječi” dodijelilo nagradu za najbolju mrežnu stranicu s kršćanskim sadržajem, a listu „Svjetlo riječi” uručilo priznanje za 40 godina izlaženja.

Sanjam o crkvenoj komunikaciji koja se zna prepustiti vodstvu Duha Svetoga, koja će biti ljubazna i u isti mah proročka, kadra iznaći nove oblike i načine za čudesan navještaj koji je pozvana donijeti u treće tisućljeće; o komunikaciji u kojoj će se u središte staviti odnos s Bogom i bližnjima, osobito s onima koji su u najvećoj potrebi, i koja će znati zapaliti plamen vjere, radije negoli čuvati pepeo autoreferencijalnog identiteta; o komunikaciji utemeljenoj na poniznosti u slušanju i pareziji u govoru, koja nikad neće dijeliti istinu od ljubavi.

*Iz Poruke pape Franje za 57. Svjetski dan
sredstava društvene komunikacije*

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine

BiH - 71 000 Sarajevo, Kaptol 32
tel./fax.: +387 66 68 67
e-mail: tajnistvo@bkbih.ba
www.bkbih.ba